

היערכות המשק לשעת חירום (מל"ח) בעיריית אשדוד

(באחריות עיריית אשדוד)

ריכוז ממצאים

מערך המשק לשעת חירום (מל"ח) אחראי להבטחת ההספקה החיונית של מוצרים ושל שירותים לתושבי המדינה בעת חירום. כל רשות מקומית אחראית למתן השירותים החיוניים לאוכלוסייה שבתחום שיפוטתה. משרד מבקר המדינה בדק את היערכות המשק לשעת חירום (שע"ח) בעיריית אשדוד. פירוט הממצאים מובא בהמשך, ולהלן עיקרם:

ועדת מל"ח מקומית לא התכנסה בתדירות הדרושה.

חלק מתיקי התכנון בתחומים הייעודיים השונים לא היו מעודכנים.

38% מהמשרות, שנכללו בתקן מערך מל"ח של העירייה, לא היו מאוישות; לא ננקטו פעולות כדי לאתר את תושבי העיר הפטורים משירות ביטחון ושניתן להפעילם במערך המל"ח.

העירייה הפקידה את תפעול מערכת הביוב העירונית בידי קבלן, אך הוא ועובדיו אינם מרותקים למערך מל"ח עירוני בשע"ח.

מערך הבריאות ומערך המידע לציבור לא היו ערוכים באופן המבטיח הספקת שירותים לכל חלקי העיר בשע"ח.

לא היו בעירייה נתונים בנוגע להיערכותה בנושא מעונות יום לילדים של עובדים שיגויסו בשע"ח.

תוך כדי הביקורת התקבלו רק חלק מהנתונים הדרושים לעירייה לצורך ריתוק כלי רכב להסעת תלמידים למוסדות חינוך בשע"ח. נתונים חלקיים אלה לא איפשרו לה לפעול לריתוקם של כלי הרכב כנדרש.

מערך המשק לשעת חירום (להלן - מל"ח) נועד להבטיח את הצרכים החיוניים לקיום האוכלוסייה בשעת חירום (להלן - שע"ח), וכן את העבודה במפעלים ובתחומי פעולה, שהשבתתם עלולה לגרום נזק חמור ומתמשך למאמץ המלחמתי ולכלכלת המדינה. ארגון מערך המל"ח וסדרי הפעלתו הנוכחיים נקבעו בהחלטת הממשלה מ-1986.

ברשויות המקומיות קיימות ועדות מל"ח, הפועלות מכוח תיקון לפקודת העיריות [נוסח חדש] משנת 1973 (להלן - הפקודה). כל אחת מהן אחראית להכנה ולביצוע של המשימות הדרושות להבטחת ההספקה של המצרכים והשירותים החיוניים בשע"ח בתחום גבולות השיפוט של הרשות המקומית.

על פי הפקודה, תבחר מועצת העירייה ועדה להכנת המשק לשע"ח ולהפעלתו בשע"ח; החלטות הוועדה - למעט החלטות בעניין הנוגע לתקציב העירייה - אינן טעונות אישור המועצה, אולם

המועצה רשאית להסמיך את הוועדה להחליט גם בעניין הנוגע לתקציב העירייה. לפי הוראות הפקודה, יש לכנס את הוועדה לפחות אחת לשלושה חודשים; לא כונסה - יורה ראש העירייה לכנסה. בהתאם להנחיות ועדת מל"ח עליונה מינואר 1993, כל רשות מקומית אחראית בשע"ח לביצוע אותם תפקידים ומשימות, שעליהם היא מופקדת בעת רגיעה.

בחודשים נובמבר 1993 עד מאי 1994 ערך משרד מבקר המדינה, לסירוגין, ביקורת על היערכותה של עיריית אשדוד (להלן - העירייה) להפעלת המשק המקומי בשע"ח. בדיקות השלמה נערכו במטה מל"ח ארצי, במטה מל"ח מחוז לכיש, ברשות העליונה למים בשע"ח בפקוד המרכז (להלן - הרשות למים), ברשות העליונה לפינוי, סעד וחללים (להלן - פס"ח) שבמשרד הפנים, ברשות המרחבית לפס"ח במחוז הדרום וביחידה לכוח אדם לשע"ח במרחב המרכז שבמשרד העבודה והרווחה.

רקע

לפי סקירה שהכינה העירייה באוגוסט 1993, התגוררו באשדוד כ-127,000 תושבים. בעשר השנים האחרונות אוכלוסיית העיר כמעט הוכפלה, ונמשכת בה הבנייה של רבעים חדשים. העיר מתפרסת על שטח של כ-74 קמ"ר, מחולקת ל-17 רבעים, מיעוטם עדיין בשלבי אכלוס או תכנון. כל רובע מתוכנן כיחידה עצמאית המסוגלת לשרת את תושביה בתחומים רבים.

בחלקה הצפוני של העיר שלושה אזורי תעשייה, הכוללים, בין היתר, מפעלים חיוניים, כמו: תחנת כוח "אשכול", בתי זיקוק, מסוף דלק, מפעלי קירור ואחסנה ומפעל לתמיסות ולציוד רפואי. למעלה מ-50% משינוע כלל המטענים, המחצבים, ייצוא וייבוא של נמלי הארץ מתנהלים מנמל אשדוד, שהוא הנמל הגדול במדינה. נוכח חשיבותה האסטרטגית של העיר למשק בכלל ולאזור הדרום בפרט, עלולה אשדוד לשמש מטרה לפגיעות בעת מלחמה, מצב המעורר, על פי הסקירה האמורה, מספר בעיות ייחודיות לעיר, שחלקן מובא בזה:

(א) בתי החולים הקרובים ביותר לעיר נמצאים במרחק של כ-25 ק"מ מהעיר (ברזילי באשקלון וקפלן ברחובות).

(ב) לעיר שני צירי גישה בלבד: אחד מצפון, שמתפצל לשני כבישים העוברים בגשר שעל נחל לכיש; והשני מדרום (גשר "עד הלום"), שהוא צר ואינו מתאים לתנועה צפופה ומואצת. ניתוקם, הקל יחסית, של שני צירים בלעדיים אלה בשע"ח עלול לגרום לחסימה יבשתית מוחלטת של העיר.

ועדת מל"ח מקומית

לפי הנחיות שפרסם מטה מל"ח ארצי בינואר 1993 בדבר המבנה, הארגון והתפעול של ועדת מל"ח ברשות מקומית (להלן - ההנחיות הכלליות), ימנה יו"ר ועדה זו את חבריה מקרב מנהלי האגפים או מחלקות פטורי ביטחון, או חייבי שירות ביטחון¹ שריתוקם¹ אושר על ידי צה"ל, בהתאם לתקן שפרסם משרד העבודה והרווחה. בוועדת מל"ח המקומית (להלן - הוועדה) היו 48 חברים. בתקופת הביקורת היא כללה צוות ניהולי, את בעלי התפקידים הייעודיים, סגניהם וגורמי חוץ, כגון משטרת ישראל ופקוד העורף.

¹ ריתוק - הצבת אדם למפעל חיוני בשע"ח - פעולה המתבצעת על ידי המפקח הכללי על כוח אדם במשרד העבודה והרווחה, בתיאום עם צה"ל; או הצבת כלי רכב וציוד מכני הנדסי למפעל חיוני בשע"ח - פעולה המתבצעת באמצעות משרד התחבורה, בתיאום עם צה"ל.

הבדיקה העלתה מספר ליקויים הקשורים לוועדה:

(א) בתיקי מל"ח בעירייה לא נמצאו פרוטוקולים המעידים שנערכו ישיבות של הוועדה בשנים האחרונות. משרד מבקר המדינה העיר, שעל הוועדה להתכנס במועדים הקבועים בפקודה, לתעד בפרוטוקולים את ההחלטות שהתקבלו, ולהביאן לידיעת הנוגעים בדבר כדי שיעקבו אחר ביצוען.

(ב) לא נמצאו כתבי מינוי שיו"ר הוועדה אמור היה להוציא לחבריה, כנדרש בהנחיות הכלליות.

(ג) מרכז הוועדה, המועסק בזמן רגיעה בנושאי מל"ח במשרה מלאה, חייב שירות ביטחון ואינו מרותק לעירייה; לכן אין ודאות שבשע"ח הוא יוכל למלא את תפקידו בוועדה.

(ד) בבדיקה של רשימת חברי הוועדה, שלא עודכנה מאז דצמבר 1992, נמצא, ש-14 מחבריה אינם מרותקים לעירייה באשדוד בשע"ח (כ-31%). בנוגע לשניים מהם ציינה העירייה, שאף על פי שהם מרותקים למקומות אחרים בשע"ח, לדעתה הם ימלאו במקביל גם את תפקידם בוועדה. בנוגע למרכז הוועדה הודיעה העירייה, שמאמציה לרתקו למערך המל"ח העירוני לא צלחו.

לדעת משרד מבקר המדינה, על העירייה לפעול בהקדם כדי להסדיר, במידת האפשר, את ריתוקם של כל חברי הוועדה ולשבץ בה חברים, שקיימת ודאות שהם אכן יהיו זמינים בשע"ח.

היערכות תחומי הפעולה הייעודיים לשע"ח

תיק הנתונים ותיקי התכנון לתחומים הייעודיים

לפי ההנחיות הכלליות, על מרכז הוועדה להכין תיק נתונים בשני העתקים. על התיק לכלול נתונים בסיסיים כלליים על הרשות, לרבות הרכב ועדת מל"ח מקומית, תקן כוח אדם ותקן רכב וציוד מכני הנדסי (להלן - צמ"ח) לשע"ח, ועוד. משרד מבקר המדינה העלה, שלא היה בידי העירייה תיק נתונים כנדרש. עוד נקבע בהנחיות הכלליות, כי ברשות מקומית יוכנו תיקי תכנון לכל תחום פעולה ייעודי, ובהם ישתקפו הנושאים המיוחדים לאותם תחומים. פרטי המידע שבתיקים אמורים לאפשר לצוות, שיפעל במרכז ההפעלה בשע"ח, להתמצא באמצעים העומדים לרשותו, ולסייע לו בקבלת החלטות לפתרון בעיות שיתעוררו וביצוען.

בעירייה היו תיקי תכנון ל-12 תחומים ייעודיים: פס"ח, בריאות-תברואה, כוח (חשמל), מזון, מים-ביוב, משק כללי, תחבורה-היסעים, חינוך, מידע לציבור, דלק, בנייה-הנדסה-שיכון וכוח אדם. נושא הרווחה והתיק עצמו נמצאו בשלב של גיבוש וארגון. בחלק מתיקי התכנון חסרו נתונים, ואלה שהיו - נמצאו בחלקם בלתי מעודכנים. תיקי תכנון במצב כזה עלולים לגרום חוסר תיאום בין הגורמים השונים במערך מל"ח, ולשיבושים בביצוע פעולות דחופות הנדרשות בשע"ח. עוד העלה משרד מבקר המדינה, כי בידי האחראים לתחומים הייעודיים לא היו תיקי גיבוי לתיקי התכנון, כנדרש בהנחיות הכלליות, אלא עותק אחד בלבד שנמצא בידי מרכז הוועדה.

עוד עלה, כי האחראים לתחומים הייעודיים לא עידכנו את תיקי התכנון ולא למדו את תכולתם אלא רק לקראת ביקורות כוננות ותרגילים; לכן הוטל הטיפול בעדכונם השוטף של תיקים אלה על מרכז הוועדה. משרד מבקר המדינה העיר, שעל יו"ר הוועדה לדרוש מהאחראים לתחומים הייעודיים מבין עובדי העירייה, לפעול ביתר שאת בתחומים שעליהם הם מופקדים, כדי להיערך לשע"ח; בנוגע לאחראים שאינם עובדי עירייה, ומשובצים אליה בשע"ח, עליה לפנות למפקח הכללי על כוח אדם במשרד העבודה והרווחה, ולבקשו לעשות שימוש בסמכותו ולהוציא צו

לאימון לשירות עבודה נגד אדם החייב בשירות עבודה. יש בהסדר זה כדי לתרום שכל האחראים לתחומים הייעודיים יהיו ערוכים כראוי לשע"ח.

היערכות תחומי הפעילות הייעודיים

בשנים 1980 - 1993 פרסמו הרשויות הייעודיות בשע"ח ומטה מל"ח ארצי הנחיות לתכנון, לארגון ותפעול תחומי הפעילות הייעודיים השונים ברשויות המקומיות. להלן הממצאים, שהועלו במהלך הביקורת בכל אחד מהתחומים הייעודיים:

1. **היערכות כוח אדם להפעלת מערך מל"ח:** היחידה לכוח אדם בשע"ח שבמשרד העבודה והרווחה (להלן - היחידה לכוח אדם) ומטה מל"ח ארצי פרסמו ביוני 1982 הנחיות בדבר תכנון, ארגון ותפעול של כוח אדם ברשות מקומית בשע"ח. על פי הנחיות אלה, על הרשות המקומית לטפל בתכנון וארגון מראש של כוח אדם המרותק אליה בשע"ח.

על פי חוק שירות עבודה בשעת חירום, התשכ"ז-1967 (להלן - החוק), חייב בשירות עבודה במפעלים חיוניים תושב קבוע - למעט חייל, שוטר וכן אשה הרה או לפני תום שנה אחת אחרי לידתה - אם הוא באחד הגילים האלה: (1) גבר מגיל 16 עד 65 ועד בכלל; (2) אשה מגיל 16 עד 60 ועד בכלל; ומשרד העבודה והרווחה רשאי לגייסו לצורך זה. עוד קובע החוק, כי לשירות עבודה במפעל חיוני, העירייה במקרה דנן, אפשר לגייס את עובדי המפעל עצמו (מגויסי פנים) וכן אנשים שאינם מועסקים בזמן רגילה במפעל (מגויסי חוץ).

כתוצאה ממלחמת המפרץ התברר, כי לרשויות המקומיות תפקיד מרכזי בניהול החיים ובטיפול באוכלוסייה בשע"ח, ונוצר הצורך במשרד העבודה והרווחה לגבש ולקבוע מחדש תקני כוח אדם עבורן, כדי לתת להן את הכלים הדרושים לתפקוד נאות. בעקבות זאת, קיימה בעירייה באמצע שנת 1993 ישיבה בנוכחות נציג היחידה לכוח אדם, ראש מטה מל"ח מחוז לכיש (להלן - רמ"ט המחוז) ומרכז הוועדה. בישיבה זו נקבע תקן כוח אדם חדש לעיר.

כתוצאה מהתקן החדש, שלחה העירייה בסוף 1993 למפקח הנפתי על כוח אדם בשע"ח במרחב המרכזי שבמשרד העבודה והרווחה (להלן - המפקח הנפתי) רשימת שיבוץ כוח אדם להפעלת מערך המל"ח בעיר (להלן - רשימת העירייה), לצורך ריתוק האנשים לעירייה בשע"ח. במאי 1994 קיבלה העירייה מהמפקח הנפתי דוח ממוכן של משרד העבודה והרווחה על תקן כוח אדם ומצב האיוש לשע"ח של מערך המל"ח העירוני (להלן - הדוח הממוכן).

(א) מעיון בדוח הממוכן עלה, שמבין 582 המשרות שבתקן כוח אדם למערך מל"ח של העירייה, כ-38% לא היו מאוישות², וביניהן כ-40% מהמשרות שבתקן מחלקת המים, כ-61% מהמשרות שבתקן מחלקת התברואה וכ-33% מהמשרות שבתקן מחלקת הרווחה³.

(ב) מבדיקה של רשימת העירייה והדוח הממוכן עלה, שהעירייה לא פעלה כדי להחתים את מגויסי החוץ שעברו את גיל החוק על הצהרת מתנדב כנדרש⁴, ולא העבירה למפקח הנפתי מידע על אנשים חייבי שירות ביטחון, אם הם אכן משרתים בשירות מילואים פעיל, או ששוחררו משירות ביטחון מסיבות כלשהן. בהיעדר הנתונים האמורים, לא ניתן היה לטפל בריתוקם של אנשים אלה לעירייה בשע"ח, אף שמספרם קטן.

² לא כולל גדנ"עים. ראה הערת שוליים נוספת בעניין הגדנ"עים בהמשך.

³ בעניין כוח אדם למערך פס"ח, ראה בנפרד בהמשך.

⁴ החוק אינו חל על גברים מעל גיל 65 ונשים מעל גיל 60, לכן חייבת העירייה להחתים אנשים אלה על הצהרת התנדבות לצורך מילוי תפקידם בשע"ח.

נוכח הפערים שהיו קיימים באיוש המשרות שבתקן כוח אדם, ונוכח חוסר התיאום בין רשימות כוח האדם שבתקי התכנון בעירייה לבין זו שהוגשה למפקח הנפתי, על העירייה לאתר אנשים פטורי שירות ביטחון מקרב עובדיה, כדי לשבצם במערך המל"ח, ועל ידי כך לצמצם את מספר המשרות הבלתי מאוישות. כמו כן יש מקום שהעירייה תערוך ותעדכן מחדש את כל מערך כוח האדם שלה לשע"ח; ותגיש למפקח הנפתי רשימה מעודכנת של כוח אדם על פי התקן החדש שנקבע לעיר.

2. **פינוי, סעד וחללים (פס"ח):** (א) ב-1988 פרסמה הרשות העליונה לפס"ח שבמשרד הפנים (להלן - הרשות לפס"ח) מהדורה מעודכנת של הנחיות בדבר תכנון, ארגון והפעלה של מערך פס"ח (להלן - ההנחיות לפס"ח). בהנחיות לפס"ח נקבע, בין היתר, שיש להקים, במסגרת ועדת מל"ח מקומית, ועדת משנה לפס"ח (להלן - ועדת פס"ח), שתתכנס לישיבה אחת לשלושה או ארבעה חודשים.

בהתאם לפרוטוקולים שהוצגו לנציגי משרד מבקר המדינה, ועדת פס"ח התכנסה לאחרונה באפריל 1991, ולפני כן רק במאי 1990. כתוצאה מהעדר פעילות מסודרת של ועדת פס"ח, טיפל בפועל מרכז הוועדה בהכנתו של מערך פס"ח לשע"ח. במהלך הביקורת החליטה העירייה להחליף את יו"ר ועדת פס"ח; במקומו משמש בתפקיד הממונה על הרווחה בעירייה, אף שטרם הוצא לו כתב מינוי כנדרש, והעירייה פועלת עתה לרתקו אליה לשע"ח.

(ב) מערך פס"ח ברשות מקומית כולל, בין השאר, את המרכיבים העיקריים הבאים:

(1) מתקנים - בהם נכללים, בין היתר, מרכזי פינוי, שנועדו לשמש כמקומות מעבר ארעיים לריכוז מפונים מחוסרי קורת גג לשהייה של כיממה, ומרכזי קליטה, שהם מתקנים ומוסדות שבהם ישו המפונים תקופה ממושכת עד למציאת דיור אחר עבורם⁵.

בעיר חמישה מרכזי קליטה המכילים רק 143 חדרים, לעומת הקיבול הדרוש של כ-950 חדרים (בהנחה שישוכנו ארבעה איש בחדר). נוסף על כך קיימים בעיר ובמבואותיה שני מרכזי קליטה מרחביים, שאינם עירוניים, המכילים 112 חדרים, ובעת הצורך על העירייה לקבל אישור מהרשות המרחבית לפס"ח לשכן בהם מפונים.

(2) כוח אדם - תקן כוח האדם למערך פס"ח באשדוד מהווה כמחצית מכלל כוח האדם של מערך המל"ח בעיר, מאחר שהוא כולל את הצוותים של מרכזי הפינוי ומרכזי הקליטה ועוד פעילי פס"ח בתחומים נוספים. כדי לאייש את המשרות בתקן כוח האדם במערך פס"ח, הרשות לפס"ח אמורה לעדכן מעת לעת את היחידה לכוח אדם בתקנים הנדרשים בערים השונות, בהסתמך על נתוני האוכלוסייה שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

משרד מבקר המדינה העלה, שתקן כוח האדם למערך פס"ח באשדוד, שנרשם בדוח הממוכן במאי 1994, כאמור לעיל, הסתמך על נתונים מיולי 1991 - האחרונים שהעבירה הרשות לפס"ח ליחידה לכוח אדם - ועל פיהם נמנו עם תושבי העיר 95,000 נפש. מהתיעוד עלה, שבמאוס 1993 עדכנה הרשות לפס"ח את היחידה לכוח אדם בשינויים שחלו בתקנים למערך פס"ח בערים מסוימות עקב גידול באוכלוסייה; אולם עדכון זה לא כלל את התקן של אשדוד. יצוין, שלפי הסקירה שהכינה, כאמור, העירייה באוגוסט 1993, נמנו עם תושבי העיר כ-127,000 נפש, מספר שבו השתקף, לדבריה, הגידול המשמעותי באוכלוסיית העיר לאחר קליטת גלי העלייה.

ביולי 1994 הודיעה הרשות לפס"ח למשרד מבקר המדינה, כי נוכח הגידול המשמעותי באוכלוסיית העיר, היא פעלה לפרסום עדכון מיוחד לתקן כוח אדם למערך הפס"ח באשדוד.

⁵ מספר המקומות הדרושים במרכזי הפינוי ובמרכזי הקליטה ברשות מקומית, נקבע בהתאם לשיטת החישוב ואמות המידה שקבעה הרשות לפס"ח בהנחיותיה.

מבדיקת הדוח הממוכן עלה, שמתוך 315 משרות שבתקן כוח אדם למערך פס"ח, אוישו בפועל רק כ-60%. נוסף על אלה, מוקצים עבור מערך הפס"ח 100 משרות שיאושו על ידי גדנ"עים⁶. עוד עלה מהדוח הממוכן, שהעירייה לא ביקשה מהיחידה לכוח אדם לרתק אליה לשע"ח כ-28% מהאנשים, שהיא ייעדה לתפקידי מנהלים וסגנים של מרכזי פינוי וקליטה, וממילא הם לא רותקו. עוד התברר, ששלושה מהם היא ביקשה בפועל לרתק אליה בתפקידים אחרים: כפעילת פס"ח, כמגישה עזרה ראשונה וכפקידה במחלקת המים.

מעיון בתיק תכנון לפס"ח ניכרו חוסר תיאום וכפילויות ברשימות איוש כוח אדם למתקני פס"ח השונים. על העירייה לבדוק ולערוך מחדש את איוש הצוותים למרכזי הפינוי והקליטה, לוודא את יישומו הנאות של האיוש ולמנוע כפילויות בשיבוצי אנשים לתפקידים.

(ג) על פי ההנחיות לפס"ח, נושאת הרשות המקומית באחריות לריכוז הטיפול בחללים האזרחיים אשר בתחום שיפוטתה, וזאת באמצעות ועדת פס"ח, ובשיתוף פעולה ובסיוע גורמים ממלכתיים וציבוריים, כגון פיקוד העורף, משטרת ישראל ונציגי המועצה הדתית. הרשות לפס"ח קבעה, שבאשדוד יוקמו שלושה צוותים - שישה איש בכל צוות - לזיהוי חללים (להלן - ז"ח). מבין שלושת הצוותים יוקצה צוות אחד לנמל.

מאמצי העירייה להקים צוות מגובש ומיומן לז"ח החלו בשנת 1991, אך רק באמצע שנת 1993 היא הצליחה להקים שני צוותי ז"ח בלבד, חמישה אנשים בכל אחד מהם. נוסף לכך, מהתיעוד עלה, שחלק מהאנשים שבשני צוותים אלה לא היו מתאימים לתפקידם. לפיכך, על העירייה, בשיתוף ראש המועצה הדתית, לארגן מחדש ולגבש צוותי ז"ח במספר הדרוש, כאלו שיכללו אנשים המתאימים לתפקידם. עוד העיר משרד מבקר המדינה, שהעירייה ביקשה לרתק אליה בשע"ח רק 44% מנושאי המשרות מבין אנשי המועצה הדתית, על אף שתפקידם של השאר במערך הפס"ח בשע"ח, גם הוא חיוני.

(ד) בהנחיות לפס"ח, וכן בנוהל שהוציאו בספטמבר 1981 מטה מל"ח ארצי וחטיבת המבצעים בצה"ל, נקבע, שפינוי אוכלוסייה חסרת קורת גג למרכזי פינוי הוא באחריות הג"א (מ-1992 - פיקוד העורף); ואילו בנוהל אחר, מאוקטובר 1993, שהוציאו מטה מל"ח ארצי ופיקוד העורף, נקבע שפעולה זו מוטלת על הרשויות המקומיות בעצמן, ואילו פיקוד העורף יפנה את האוכלוסייה שהרשות המקומית לא הצליחה לפנות באמצעים שברשותה. משרד מבקר המדינה עמד על הצורך ליישב את חוסר ההתאמה בין ההוראות שבנהלים דלעיל. בתגובה לממצאי הביקורת הודיע, ביולי 1994, סגן ממלא מקום קבוע ליו"ר ועדת מל"ח עליונה למשרד מבקר המדינה, שההוראות הקיימות בנוהל שהוצא באוקטובר 1993 הן המחייבות וכי הנוהל שהוצא בספטמבר 1981 יעודכן בהתאם. גם הרשות לפס"ח הודיעה למשרד מבקר המדינה, כי ההסדר שנקבע בנוהל המאוחר הוא המחייב, ותופץ מהדורה מעודכנת של הנחיות לפס"ח.

בעקבות פרסום הנוהל המאוחר, ביקשה הרשות המרחבית לפס"ח לקבל מהעירייה נתונים על יכולתה להיערך כמתבקש מנוהל זה. בתשובה הודיעה העירייה, שבאמצעים העומדים לרשותה מבחינת כלי רכב וכוח אדם, אין היא ערוכה לבצע את הפינוי האמור.

נוכח מצב זה של חוסר היערכות העירייה לבצע את הפינוי, העיר משרד מבקר המדינה, כי יש לנקוט צעדים לפתרון הבעיה. צה"ל הודיע למשרד מבקר המדינה באוגוסט 1994, כי יכולת פינוי האוכלוסייה מנקודת ריכוז מפונים על ידי הרשות המקומית תיבדק בפועל בזמן האירוע, ובהתאם לכך יטפל פיקוד העורף, כמצוין בנוהל, בפינוי האוכלוסייה שמעל ליכולת הרשות

⁶ היחידה לכוח אדם הודיעה למשרד מבקר המדינה, שעקב צמצום בסגל ההדרכה של הגדנ"ע, אין ודאות שמספר הגדנ"עים שהוקצה אכן יהיה זמין בשע"ח, מאחר שהגדנ"עים אינם מתייצבים למשימותיהם ללא המדריכים.

המקומית לפנותה. עוד הודיע צה"ל, שבוצעה עבודה להעלאת יכולת הפינוי של רשויות מקומיות על ידי ריתוק כוח אדם ואמצעים נוספים עבורן. משרד מבקר המדינה העיר, שהתשובה האמורה של העירייה לרשות המרחבית לפס"ח מצביעה על כך שאין לה עדיין היכולת לבצע את פעולות הפינוי.

3. **מים וביוב:** באוגוסט 1987 פירסמו הרשות העליונה למים בשע"ח ומטה מל"ח ארצי הנחיות לתכנון, לארגון ולתפעול משק המים ומערכות הביוב ברשות המקומית בשע"ח (להלן - ההנחיות למים). על פי הנחיות אלו, מבוסס תכנון הספקת המים בשע"ח על ארבעה מצבי חירום אפשריים, לפי היקף ההפרעות העלולות לחול במערכת הספקת המים ולפי חומרתן (מצב 1 הוא הקל ביותר ומצב 4 החמור ביותר). עוד נקבע בהנחיות למים, שתכנון הספקת המים בשע"ח בדרג המקומי ייערך לפי מצבי חירום 3 ו-4. לפיכך, על העירייה להחזיק בתיק תכנון למים נתונים מעודכנים על צריכת המים והספקתם במצבי חירום אלה, לרבות למפעלים חיוניים שבשטח שיפוטתה. כמו כן, במסגרת ההכנות לשע"ח, על העירייה להצטייד בצידוד בתחומי המים והביוב לפי הנחיות מקצועיות להצטיידות, שפרסמה בנובמבר 1993 הרשות העליונה למים בשע"ח (להלן - ההנחיות להצטיידות).

(א) צריכת מים במפעלים חיוניים במצב חירום 3: על פי ההנחיות למים, נקבעת צריכת המים של מפעל חיוני בשע"ח על ידי הרשות העליונה למים בשע"ח, בשיתוף עם הרשות הייעודית היוזמת את הכרזת המפעל כחיוני. ביולי 1992 ביקש ראש מטה הרשות למים מהעירייה, שתמציא לו נתונים על צריכת המים הצפויה בשע"ח במפעלים החיוניים שבתחומה, כדי לעדכן את הנתונים ולהבטיח את הספקת המים לעיר בשע"ח, לרבות המפעלים החיוניים.

באוגוסט 1992 העבירה העירייה לראש מטה הרשות למים רשימה של הנתונים המבוקשים. ראש המטה לא בדק ולא עיבד אותם, ולכן טרם קבע את הכמות של צריכת המים הדרושה למפעלים החיוניים. ברשימת הנתונים שהועברה, נכלל גם מפעל מסוים שצריכת המים שלו הסתכמה בכ-11% מצריכת המים של כלל המפעלים החיוניים בעיר. משרד מבקר המדינה ציין, כי מפעל זה נסגר כבר בנובמבר 1991, וחזקה על העירייה שידעה על סגירתו לפני הכנת הרשימה באוגוסט 1992; ולפיכך לא היה צורך בהקצאת מים עבורו.

במועד הביקורת, טבלת הנתונים על צריכת המים של מפעלים חיוניים במצב חירום 3 עדיין לא היתה מעודכנת. כדי שתהיה בידי הרשות למים תמונה עדכנית, על העירייה לעדכן את רישומיה וליידע את הרשות למים בנוגע למפעלים החיוניים וצריכת המים שלהם, ובהתאם לכך על הרשות למים לעבד ולקבוע באופן מוסמך את צריכת המים הדרושה לכלל העיר בשע"ח.

(ב) אמצעים להובלת מכלי מים בשע"ח: בתיק התכנון למים בעירייה, המעודכן ל-1993, נרשמו עבור מחלקת המים לשע"ח שישה כלי רכב המיועדים להובלת המכלים ולהצבתם במקומות שנקבעו מראש לצורך חלוקת מים. מתוך אלו היו מרותקים לעירייה בשע"ח שני כלי רכב בלבד המיועדים להובלתם ולהצבתם של כל מכלי המים. לא צוין בתיק התכנון, שבשע"ח, בין שאר האמצעים להובלת מכלי מים בנפח של 5,000 ליטר, ייכללו, לצורך הובלה והצבה כמתואר, גם כלי הרכב של קבלן האשפה, המתאימים לעניין זה, כפי שדרש רמ"ט המחוז.

(ג) **ביוב:** תפעול מערכת הביוב ומתקניה ואחזקתם השוטפת מתבצעים בעת רגיעה, ויתבצעו בשע"ח, על ידי קבלן על ציודו וכוח האדם שברשותו. מהתיעוד עלה, שהעירייה לא פעלה לרתק את הקבלן ועובדיו למערך המל"ח העירוני כנדרש. יוצא אפוא, שהעירייה הפקידה את כל תפעול מערכת הביוב בידי קבלן, שעל פי הנתונים, לא היתה ודאות שיוכל למלא את תפקידו בשע"ח.

(ד) צנרת לתיקון רשתות המים והביוב בשע"ח: בהנחיות להצטיידות מפורטות אמות המידה לקביעת מלאי הצנרת הדרוש לתיקון רשתות המים והביוב בשע"ח, לרבות סוגי הצינורות ואורכם שיש להכין. מהביקורת על הציוד למים ולביוב, שערכה הרשות למים בעירייה בספטמבר 1993, התברר שבמלאי העירייה חסרים צינורות בקטרים מסוימים הדרושים לתיקון רשתות המים והביוב בשע"ח. העירייה הודיעה למשרד מבקר המדינה, שקביעה זו של הרשות למים אינה מדויקת, כיוון שלדעתה אין צורך בהחזקת מלאי צינורות מכל הסוגים, הואיל וחלקם חלופיים. לעומת זאת, הודיעה הרשות למים למשרד מבקר המדינה, כי על העירייה להצטייד בצינורות מכל הסוגים והקטרים הנדרשים, וכי יש לפעול בנושא זה כמפורט בהנחיות להצטיידות. ביולי 1994 חזרה הרשות למים והדגישה בפני משרד מבקר המדינה, כי ההנחיות להצטיידות הן מחייבות. יש מקום, אפוא, שהעירייה תיערך לשע"ח בהתאם.

4. **תברואה:** על פי ההנחיות בנוגע לתכנון, לארגון ולתפעול תחום הבריאות ברשות המקומית (להלן - ההנחיות לבריאות), המתייחסות גם לתחום התברואה, שפרסמו הרשות העליונה לבריאות בשע"ח ומטה מל"ח ארצי במארס 1981, כוללות המשימות בתחום התברואה, שהרשות המקומית אחראית להן בשע"ח בין היתר: קיום סניטציה במרחבה, לרבות ניקוי רחובות וסילוק פסולת ואשפה והדברת חרקים ומזיקים.⁷

העירייה העסיקה בעת רגיעה בפינוי אשפה קבלן אחד, על כלי רכבו ונהגים להפעלתם. העירייה הודיעה למשרד מבקר המדינה, שקבלן זה יועסק גם בשע"ח. לצורך זה היא ריתקה 19 משאיות לפינוי אשפה, מתוך 29 שברשותו. התברר, שנהגי המשאיות האמורות לא רותקו לעירייה לשע"ח; וגם לא הוגדר והובטח מי יפעיל את הציוד המרותק. העירייה הסבירה, שקיים קושי רב לרתק אליה את הנהגים של קבלן האשפה, משום שהתחלופה שלהם רבה ומרביתם חייבי שירות ביטחון. לדעת משרד מבקר המדינה, מצב זה אינו מניח את הדעת ועל העירייה להכשיר נהגים פטורי שירות ביטחון להפעלת המשאיות בשע"ח.

על פי הנחייתו של רמ"ט המחוז, יש לכלול בחוזי ההתקשרות של העירייה עם קבלנים התחייבות למתן שירותיהם גם בשע"ח, כדי להסדירם ולהבטיחם; העירייה לא כללה התחייבות כזאת בחוזה עם קבלן האשפה.

בהנחיות לבריאות נקבע, בין היתר, שעל העירייה לבצע בעת רגיעה פיקוח תברואי על מתקני פס"ח, ולהוציא אישורים תברואיים למתקני פס"ח שברשות המקומית. מהתיעוד עלה, שעל אף הצורך בביצוע ביקורות תברואה שנתיות בכל מתקני פס"ח, בביקורת תברואה אחרונה שנערכה במארס 1993, לא נבדקו כל מתקני הפינוי והקליטה; בדוח הביקורת אין מידע אם לכל המתקנים שנבדקו הוצאו אישורים תברואיים כדרוש; אין גם מידע אם בעקבות ההערות בדבר הרמה הירודה של התחזוקה הפנימית של מספר מתקנים, נקטה העירייה את הצעדים הדרושים לשיפור מצבם התברואי.

בהתאם לתקן כוח אדם בשע"ח, שנקבע כאמור ב-1993, דרושים לעירייה שני מדבירים מוסמכים לביצוע פעולות ההדברה בשע"ח. בפועל, משרות אלה לא אוישו, כיוון שמנהל מחלקת ההדברה, שהוא בעל ההסמכה היחיד להדברה, חייב שירות ביטחון, ועד למועד סיום הביקורת לא צלחו מאמצי העירייה לרתקו אליה. לפיכך, על העירייה לאתר מדבירים אחרים, להכשירם לתפקידם ולפעול לריתוקם אליה.

5. **מידע לציבור:** במאי 1985 פירסם מטה מל"ח ארצי הנחיות בנושא תכנון, ארגון ותפעול מערך המידע לציבור ברשות המקומית (להלן - ההנחיות למידע לציבור). צוינו בהן, בין השאר, אמות מידה לקביעת מספרן של לשכות מידע מקומיות לשע"ח.

⁷ על אחזקת מערכת הביוב, ראה לעיל "מים וביוב".

בין אמות המידה האמורות - מספר השכונות והרבעים העיקריים הקיימים ברשות המקומית. לא נקבעו לשכות מידע בארבעה מבין 13 הרבעים המיושבים של העיר; בשניים מהם - בשל היעדר מבני ציבור. העירייה טרם פעלה לאיתור מתורגמנים מקרב האוכלוסייה, כדי לסייע בתרגום מידע במקום שבו מרוכזים עולים חדשים, כנדרש בהנחיות למידע לציבור; רק בשתיים מלשכות המידע קיימים שני קווי טלפון, כמומלץ בהנחיות למידע לציבור, ובשאר - קו אחד בלבד.

הפריסה של הלשכות, אמצעי הקשר עמן והיעדר מתורגמנים עלולים לגרום לכך שחלק מתושבי אשדוד יתקשו לקבל מידע על השירותים הניתנים בשע"ח. אפשרות הזרימה הדו-סטריית של מידע בין העירייה לאזרח באמצעות לשכת המידע היא רבת חשיבות בשע"ח, בהשוואה לאמצעי הפצה אחרים, כגון ערוץ הטלוויזיה הקהילתי, שמבחינת העירייה הוא אמנם זמין, אך חד-סטרי בלבד. לכן על העירייה להיערך בתחום זה כנדרש בהנחיות למידע לציבור.

6. **חינוך:** (א) היערכות מעונות הילדים לשע"ח: בהנחיות שפרסמו הרשות העליונה לחינוך בשע"ח ומטה מל"ח ארצי בפברואר 1982 צוין בין השאר, שבשע"ח נודעת חשיבות מיוחדת להפעלת מעונות הילדים, כדי לאפשר העסקתן וריתוקן של האימהות העובדות במפעלים חיוניים בשע"ח.

משרד מבקר המדינה העלה, שבתיק התכנון לא היה ביטוי לנושא מעונות היום שבתחום העיר אשדוד, ובניגוד לנדרש, לא היו גם נתונים בדבר היערכות העירייה לנושא זה לקראת שע"ח, כגון: כתובתם של המעונות, פרטי המנהלות, מספר הילדים במעונות אלה וכוח אדם העומד לרשותם.

(ב) הסעת תלמידים למוסדות חינוך: (1) משרד מבקר המדינה העלה, שמרכז הוועדה ביקש ממחלקת החינוך, כבר במהלך שנת 1992, להעביר לו מידע מלא בנוגע לחברות וקבלנים המבצעים הסעות מיוחדות של תלמידים לבתי ספר ומוסדות חינוך בעת רגיעה, כדי לרתק את כלי רכבם לעירייה בשע"ח. רק תוך כדי הביקורת הוא קיבל ממחלקת החינוך מידע חלקי; נתונים חלקיים אלה לא איפשרו לו להתחיל לפעול לריתוקם למערך המל"ח העירוני של כלי הרכב האמורים.

משרד מבקר המדינה ציין, כי בניגוד להנחייתו של רמ"ט המחוז, שהוזכרה לעיל, העירייה לא כללה בחוזי ההתקשרות שלה עם החברות והקבלנים המבצעים הסעות כאמור, את מתן שירותיהם גם בשע"ח.

(2) כדי לאפשר פעילות של בתי הספר ומוסדות החינוך במקומות שבהם אין קווי שירות של תחבורה ציבורית בשע"ח, נזקק מערך מל"ח המקומי לארגון הסעות של תלמידים. הרשות הארצית להיסעים בשע"ח שבמשרד התחבורה (להלן - הרשות להיסעים) קבעה, שחברה מסוימת, שהוכרזה כמפעל חיוני, תספק בשע"ח שירותי הסעה לתלמידים ולמוסדות חינוך לחמש רשויות מקומיות, ובניהן לעיר אשדוד. משרד מבקר המדינה העלה, כי העירייה לא פנתה לחברה כדי לתאם ולקבוע תכנית להסעת תלמידים בשע"ח, כפי שדרשה ממנה הרשות להיסעים.

מהאמור לעיל, יוצא אפוא, שהעירייה אינה ערוכה לטיפול בהסעות תלמידים בשע"ח.

7. **בריאות:** (א) עד אמצע שנות ה-80, ועד מועד הביקורת, רק שמונה מתוך 14 מרפאות שבאשדוד הוכרוזו מפעלים חיוניים בשע"ח, כולל מרפאה לבריאות הנפש. לדעת משרד מבקר המדינה, נוכח העובדה שאוכלוסיית אשדוד כמעט הוכפלה בשנים האחרונות, היה צורך להכריז כמפעלים חיוניים על מרפאות נוספות, לרבות מרפאות פרטיות הפזורות ברחבי העיר, וכן על חדר מיון קדמי שנפתח לאחרונה.

(ב) לפי נתוני העירייה ממאי 1993, יש באשדוד שבעה בתי מרקחת פרטיים, אך אין לה כל מידע אם בעליהם חייבים בשירות ביטחון, או אם בתי המרקחת יהיו פתוחים בשע"ח. על העירייה לפעול, אפוא, כדי להבטיח את מתן שירותיהם של בתי מרקחת אלה בשע"ח.

8. **בנייה:** (א) ארגון תחום הבנייה לשע"ח: באוגוסט 1981 פרסמו הרשות העליונה לבנייה ולצמ"ח בשע"ח⁸ ומטה מל"ח ארצי הנחיות בדבר תכנון, ארגון ותפעול נושא הבנייה ברשות המקומית (להלן - ההנחיות לבנייה). בהנחיות צוין, בין השאר, שהרשות העליונה לבנייה ולצמ"ח בשע"ח שבמשרד הבינוי והשיכון תסייע במידת הצורך לרשויות המקומיות הנזקקות בייעוץ מקצועי, בהקצאת משאבים ובמתן סיוע באמצעות גופי בנייה ושיכון מרכזיים.

משרד מבקר המדינה העלה, כי בעירייה לא נקבעו נוהלי עבודה בתחום הבנייה וכי אין לה מידע על מידת יכולתה להיערך בכוחות עצמה בתחום הבנייה לשע"ח, או שעליה לבוא בדברים עם הרשות העליונה לבנייה ולצמ"ח בשע"ח לשם תיאום הסיוע הדרוש, כגון: קביעת אחריות לתיקון נזקים בבתים ובכבישים, וטיפול בהבאת קבלנים ואנשי מקצוע⁹. על העירייה להיערך בתחום הבנייה כנדרש, ולהבטיח שהאמצעים הדרושים לטיפול בשיקום הרס יהיו זמינים וערוכים בשע"ח.

(ב) צמ"ח לשע"ח: בניגוד לקבוע בהנחיות לבנייה, לא עמדה העירייה על כך שהקבלנים העובדים עמה בעת רגיעה ימציאו לה התחייבות, שהם יפעילו את הצמ"ח שבבעלותם גם בשע"ח. בעקבות הביקורת, נקטה העירייה צעדים לקבלת התחייבות כאמור. עוד יש להעיר, שהעירייה לא פעלה לאתר ולרתק אליה לשע"ח מפעילי צמ"ח של קבלנים הפטורים משירות ביטחון. עוד התברר, כי רשימת מפעילי הצמ"ח המרותקים לעירייה בשע"ח לא כללה פירוט של כלי הצמ"ח שהמפעילים מומחים בהפעלתם; ולפיכך אין ביטחון שלמפעילי הצמ"ח, שיתייצבו לתפקידם, יהיה הידע הדרוש להפעיל את הכלים שיועמדו לרשותם.

9. **מזון:** על פי ההנחיות לתכנון, ארגון ותפעול תחום המזון ברשות המקומית, שפירסמו הרשות העליונה למזון בשע"ח ומטה מל"ח ארצי בנובמבר 1992 (להלן - ההנחיות למזון), צריך לרתק לרשות המקומית ולכלול בתקן כוח האדם שלה לשע"ח את סיטונאי המזון פטורי שירות הביטחון שנקבעו כחיוניים לשע"ח. אם הסיטונאים הם חייבי שירות ביטחון, קיימת אפשרות לקבוע, בתיאום עם הרשות למזון בשע"ח, סיטונאים מחליפים לשע"ח שירותקו לרשות המקומית. משרד מבקר המדינה העלה, שמתוך רשימה של שישה סיטונאי מזון בעיר, הנכונה ל-1993, היו שניים בלבד פטורים משירות ביטחון, אך גם הם לא היו מרותקים למערך מל"ח עירוני; השאר היו חייבים בשירות ביטחון, והעירייה לא קבעה להם מחליפים, כמוצע בהנחיות למזון.

עוד קובעות ההנחיות למזון, שמלחמת המפרץ הוכיחה את החשיבות שבהבטחת הספקת מזון בסיסי לאוכלוסייה בשע"ח באמצעות חנויות המכולת השכונתיות; לכן חיונית פתיחת חנויות אלו בשע"ח, בעיקר במקומות שבהם אין חנויות של רשתות שיווק למזון. לפי הסדר שנקבע עם

⁸ תפקידי העיקריים של הרשות העליונה לבנייה ולצמ"ח בשע"ח הם: סיוע בדיוור ארעי למפונים מחוסרי קורת גג, תיקון נזקי מלחמה, המשך עבודות בנייה סלקטיביות, החזרת ענף הבנייה לפעילות רגיעה מסודרת והבטחת שירותי צמ"ח למערך מל"ח.

⁹ בנושא היעדר חלוקה ברורה של תפקידים בין הגורמים האמורים לשאת באחריות לתיקון נזקי מלחמה וההיערכות לכך לקראת שע"ח, ראה דוח שנתי 44, בפרק "היערכות הרשות לבנייה ולציוד מכני הנדסי לשעת חירום", עמ' 967.

המפקח הכללי על כוח אדם במשרד העבודה והרווחה, יינתן מעמד של "שירות חיוני" לאותן חנויות מכולת שכונתיות שבעליהן פטורים משירות ביטחון. לצורך זה על האחראי לענייני מזון בוועדה לרכז ולהעביר לרשות המזון הפיקודית רשימה, שתעודכן אחת לשנה, של חנויות המכולת שיוכרוזו כשירות חיוני בשע"ח, ושבעליהן פטורים משירות ביטחון.

משרד מבקר המדינה העלה, שרשימת חנויות המכולת והמזון בתיק התכנון הנכונה ל-1993, לא כללה מספרי טלפון של החנויות. כמו כן, לא היו בה נתונים אם בעליהן חייבים בשירות ביטחון אם לאו, שבהעדרם אין כל ודאות שחנויות אלה תהיינה פתוחות לאוכלוסייה בשע"ח. כמו כן לא היו ברשימה נתונים על חנויות מכולת ברבעים החדשים בעיר. על העירייה לפעול לריתוקם של הסיטונאים למערך מל"ח עירוני, או לחלופין, לדאוג למחליפים, כנדרש בהנחיות למזון; לאתר חנויות למזון ברבעים החדשים בעיר ולהבטיח את פתיחתן בשע"ח, וכן להבטיח את פתיחתן של אלה שאותרו בעבר.

10. **רווחה:** בספטמבר 1990 פרסם מטה מל"ח ארצי נוהל בין-משרדי בדבר התארגנות השירותים ההתנהגותיים-החברתיים ברשות המקומית לטיפול באוכלוסייה בשע"ח, ולפיו יש לארגן, במסגרת ועדת מל"ח מקומית, צוות מתאם לטיפול באוכלוסייה במצוקה בשע"ח. הצוות יכלול נציגים קבועים של כל הגורמים המקצועיים הטיפוליים הקיימים בקהילה, וישמש כגוף מייעץ ליו"ר הוועדה בכל הקשור לטיפול באוכלוסייה במצוקה ובמצבי לחץ. משרד מבקר המדינה העלה, שהצוות לא הוקם. עוד עלה, כי לא נערכה לעובדי הרווחה השתלמות לטיפול בהתמודדות במצבי לחץ.

11. **כוח (חשמל):** בהתאם למסמכי העירייה, החליטה העירייה באוגוסט 1985 לרתק אליה גרר בשע"ח לצורך גרירה והצבה של דיזלגנרטורים בבארות המים שבתחומה. אולם משרד מבקר המדינה העלה, כי עד מאי 1994 לא נקטה העירייה את הצעדים המתחייבים לריתוק הגרר כאמור.

תרגילים, ביקורות כוננות, הדרכה והשתלמויות

1. מוכנותו של מערך מל"ח להפעלה בשע"ח מותנית, בין היתר, בפעולות הדרכה, ובביקורות כוננות ובתרגילים, שצריכים להקיף את כל בעלי התפקידים במערך מל"ח, החל בבעל התפקיד החיוני הבודד וצוותי ההפעלה, וכלה במטות ההפעלה והמפעלים החיוניים. התרגילים הם למעשה השלב המתקדם בהיערכות של כלל מערך מל"ח בכל הרמות, והם מהווים סיכום לפעילות השוטפת ברגיעה להכנה לשע"ח.

בדצמבר 1992 התקיים באשדוד תרגיל, ובו תורגלה הוועדה על ידי המחוז הממונה עליה. בתיק התרגיל פירט רמ"ט המחוז את כל מגוון הנושאים שיתורגלו. לעומת זאת, בסיכום בכתב לתרגיל התייחס רמ"ט המחוז למספר מצומצם של נושאים בלבד.

משרד מבקר המדינה העיר, שסיכום זה אינו מתייחס לתכנון התרגיל במלואו, אין בו פירוט מלא של הליקויים, ואין לוח זמנים ליישום הלקחים שלו מהם. כתוצאה מכך, אין מידע, אם כל הנושאים שהיו אמורים להיות מתורגלים אכן תורגלו, ולא ניתן ללמוד מהתרגיל על רמת ההיערכות והמוכנות בתחומים אלה לשע"ח. בעקבות ממצאי הביקורת, הודיע רמ"ט המחוז, שבעתיד יסכם את התרגילים במפורט.

2. ביקורת הכוננות שערך רמ"ט המחוז בעירייה בדצמבר 1993 התקיימה ללא השתתפות האחראים על התחומים הייעודיים במחוז. רמ"ט המחוז הודיע למשרד מבקר המדינה, שבעבר נהג לערוך ביקורות כוננות ברשויות המקומיות בהשתתפות נציגי התחומים הייעודיים במחוז, אך לאחר שנוכח לדעת, שהבקאות של חלק מהם בתחומים שעליהם הופקדו אינה מספיקה, החליט

לוותר על נוכחותם. לדעת משרד מבקר המדינה, מצב זה דורש תיקון על ידי החלפתם או הכשרתם של נציגי התחומים הייעודיים, כדי שהם יוכלו לתרום את חלקם בביקורות כוננות והיערכות ברשויות המקומיות לשע"ח, ולסייע לרמ"ט המחוז בפעילותו בעניין זה. סגן ממלא מקום קבוע ליו"ר ועדת מל"ח עליונה הודיע למשרד מבקר המדינה ביולי 1994, שמטה מל"ח ארצי מודע לרמה המקצועית של נציגי התחומים הייעודיים, שלא תמיד עונה על הנדרש, וכן שהרשויות הייעודיות ברמה הארצית וברמה הפיקודית פועלות במשותף לשיפור המצב.

3. במאוס 1994 פירסם מטה מל"ח ארצי נוהל בדבר הגדרת תפקידי היו"ר והרמ"ט בוועדות מל"ח הפיקודיות והמחוזיות. בהתאם לנוהל זה, מופקד רמ"ט המחוז, בין היתר, על ההדרכה במחוז, לרבות הכשרת בעלי תפקידים לשע"ח ועריכת השתלמויות ברמה המקומית וברמה המחוזית. משרד מבקר המדינה העיר, שבהעדר תכנית הדרכה והשתלמויות שנתית ובהיעדר תיעוד על השתלמויות שמתקיימות, לא ניתן לקבוע, אם הפעולות שרמ"ט המחוז נוקט, עונות על כל הנדרש ממנו על פי הנוהל.

בשנים האחרונות פועלת עיריית אשדוד בקביעות לשיפור היערכותה לקראת שע"ח. אולם, כפי שעולה מדוח ביקורת זה, נמצאו עדיין במספר תחומים ליקויים, ויש צורך שיו"ר ועדת מל"ח המקומית, בשיתוף עם הצוות הניהולי והאחראים לתחומים הייעודיים, יפעלו לתיקון המצב. בין הנושאים שדורשים תיקון ושיפור יש להדגיש את: ארגון מערך כוח האדם לשע"ח; עדכון תיקי תכנון בתחומים הייעודיים השונים; התכנסות של ועדת מל"ח מקומית בתדירות הנדרשת בפקודה לדיון בהיערכות הרשות; וארגון מערך הבריאות ומערך המידע לציבור באופן שיבטיחו הספקת שירותים לכל חלקי העיר בשע"ח.

היערכות נאותה של העירייה לקראת שע"ח מקבלת משנה חשיבות נוכח קליטת גלי העלייה, המתבטאת בגידול מואץ של העיר בשנים האחרונות, ונוכח חשיבותה האסטרטגית של אשדוד שבתחומה נמצאים נמל, בתי זיקוק, תחנת כוח, מסוף דלק ומפעלים חיוניים אחרים.

ממצאי מעקב

הרשות הארצית לתובלה יבשתית בשעת חירום

(באחריות משרד התחבורה)

דוח שנתי 42, עמ' 916

הרשות הארצית לתובלה יבשתית בשעת חירום שבמשרד התחבורה (להלן - הרשות) הינה אחת מרשויות המשק לשעת חירום (להלן - מל"ח). היא אחראית לארגון שירותי התובלה ביבשה למשק האזרחי בשעת חירום. בראש הרשות מכהן המפקח על התעבורה, ופעולותיה נעשות באמצעות המחלקה לשעת חירום שבאגף המפקח על התעבורה. הרשות פועלת בכפיפות לרשות העליונה לתחבורה.